

őre) gondoskodott, hogy Munkácsy tehetsége fejlődését elősegítse. Ő tette lehetővé, hogy a fiatal festész 1864-ben Bécsbe mehessen a festészeti akadémiába. Itt Munkácsy szenvedélyteljesen tanult, habár többféle nehézséggel kellett küzdenie. Tanulótársai közt nemsokára bizonyos népszerűsége vergődött; kik elismerték, hogy a legjobb köztük, s a „wilder Ungar“ (így nevezték, mert természetében sok nyers eredetiség volt) szeretett tanulótárs volt. Tanáraival azonban több baja volt, a mi leginkább onnan származott, hogy csak tördelte a német nyelvet. De a nagyírú Rahl is pártfogolta, s előmenetelét segítette. Rahl nemsokára meghalván, Munkácsy Münchenbe ment tanulmányait folytatni.

Ezalatt festette a „Kukoricza-pattogtást“, mely mindjárt felköltötte azt a figyelmet, mivel nálunk a művészi termékek találkoznak, s a képművészeti társulat vásárolta meg. Szintén megvásárolta a „Husvétü öntöködést“, is, melyet Münchenben festett, s melynek magyaros alakjai, eleven csoportjai már nagy haladásról tettek bizonyosságot.

Most már kormánysegélyt is nyervén, folytathatta tanulmányait. Szintén Münchenben festette az „Arvízi jelenetet“, melyről minden lap teljes elismeréssel szolt. Münchenben sokat tanult, résztint Wagner Sándor hazánk és akadémiai tanár, résztint a híres Adam műtermében.

Legközelebbi festményét („Lakodalomra hivogatás“) már egy bécsi műáros vette meg, s színes olajnyomásokban is kiadta. E kép párja a „Falu kutja“, mely körül pletykáló anyókák és leányok csoportosulnak.

De nemesak festett, hanem rajzolt is il-lusztrációkat, különféle népies jeleneteket, melyek lapokban és albumokban jelentek meg, s nevét ismeretessé tették.

Adam műterméből Düsseldorfba ment, hogy a két legjelesebb életképfestő: Knauss és Vautier közelében lehessen. Knauss műtermét látogatta leginkább, s míg felfogása erőteljesebb lett, a technikai kezelési könnyedségét is a legnagyobb mérvben elsajátította, úgy hogy több kisebb életképe, melyeket Düsseldorfban tanulmányai elején festett, a technikai bravour, a szingazdagság, a hévteljes esztétizálás meglepő bizonyítványai vá-lak, s a müncheni műkiállításán a nézők egész tömegének figyelmét bilincseltek le.

Első nagyob műve, melyet Münchenben festett a „Siralomház“ volt. Még dolgozott e képen, midőn egy francia műbarát látogatta meg, s 20,000 frankot kínált érte. „Nem hittem szavainak, — írta volt akkor Munkácsy Ligetinek, — csak akkor, midőn 2000 tallér előleget adott.“ A kép elkészült, s először Düsseldorfban volt kiállítva. Oly tetszéssel találkozott, hogy e kép miatt a kiállítási időt három nappal meg kellett hosszabbítani, pedig Knauss és Vautiertől is voltak művek kiállítva. Egy düsseldorfi lap azt írta felőle: „Nem tudjuk, hogy a jelen kiállításban Knauss, Vautier vagy Munkácsynak adjuk-e az elsőséget.“ A német lapok mind tüzetesen írtak e festményről.

A kép később Párisban is ki volt állítva, s ott elsőrendű kitüntetést nyert. Midőn a kitüntetések kiosztották, az egybegyűlt közönség csak három nevet éljenzett meg. Egyik Munkácsy volt.

Mi iltion mindezt örömmel olvastuk, de senki sem akadt gazdag fouraink közül, a ki valami megrendelést tett volna Munkácsynál. Ismét egy külföldi műbarát volt, ki megbizta a fiatal festészt, hogy fessen neki akár-mit tetszése szerint — 30,000 frankért. Munkácsy nemsokára el is készítette a vázlatot, mely szintén magyar tárgy; tépészt készítő nőket ábrázol, míg a háttérben sebe-

sült honvédek látszanak. A ki tudja, hogy Munkácsy mily szerencsésen rendezi el a csoportokat, mennyi kifejezést tud adni különböző arczoknak, ismét egy becses mű-
vet vár.

A külföld annyira szereti műveit, hogy hihetőleg mi sokat nem fogunk azokból látni, s csak a dicséretnek nyomán ismerend-jük. Ilyen a „Siralomház“ is, mely már tulajdonosánál van. Azért érdekesnek tartottuk e festmény rajzát közölni. Sajnáljuk, hogy a kép szépségének csakis felét lehet bemutatni, mert a színek öszhangzatát és erejét a fametszés vissza nem tükrözheti. De a felfogás tisztasága, a rajzok helyessége, a kifejező és művészi csoportok tisztán láthatók e másolatban is.

Nagy erő van e képen akár az alkotást, akár a kivittelt tekintjük. Magyarázat nem szükséges, hogy ismeretes legyen a jelenet. Ez egy elitelt végőrája, ki daczosan ül a siralomházban s a vizsgálató szent könyvet is eldobta magától. Kíváncsi tömeg jó bámulni s minden arczon különböző a kifejezés. Az előtérben álló gyermek (milyenek festésében Munkácsy nagy mester) egy szilaj mozdulat közben van meglepetve a jelenet által. A többi gyermek, kik az iskolából jöttek ide, üres és felfogás nélküli kíváncsi-sággal nézik a halálra ítéltet. A gyermeket tartó nő részvéte oly helyes az apa iránt, ki mellett ott van siró neje, kis leánya, ki ártatlanságában csak a fényes bilincsen talál nézni valót. Kitűnő az előtér legnagyobb alakja, egy suhancz. Olvasni lehet arczáról, hogy az ő lelke nem nyugodt, s a példa fojtólag hat rá. A kovács (ki ugy látszik, mint majd minden falusi kovács, katonaviselt ember) katonadolognak tartja az egészet. Bizonyosan több ilyen jelenetet is látott már. Ama fiatal leány alakjában korának egész szelidsége megvan. Az anyóka elfordulásában a vénség kegyeskedését és megbotráncosítását látjuk. Az ajtó mellett álló s beszélgető csoport is oly jellemző, mint a kinyujtott nyaku férfi, ki merő kíváncsiságból jött el. Az őrt álló katona arczán is látszik a helyzet zordonsága, s a meghatottság vonása. Mily gyöngédség, hogy e kíváncsi tömegtől a festő elfordította az összezuzott nőt, s az a falhoz fordulva, egyedül, vizgasz nélkül sirja el fájalmát.

Midőn e képet bemutatjuk, egyszersmind fájjaljuk, hogy nem a miénk, s aggodunk, hogy Munkácsy műveiből még muzeumunk is csak bajjal szerezhet meg egyet.

K — r.

Gyászoló poharak.

A nyájas baráti asztal
Most is áll még és vizgáztal,
Hölgye kedves, ura jó;
A kis hajlék szivesen int,
Benne a szív megpihen, mint
Enyhe révben a hajó.

Ámde ott ben a kis házban,
Látom én, hogy mégis gyász van
S tünőben a sugarak,
Felhő borong fel az égen,
A dal sem ugy szól, mint régen:
Gyászolnak a poharak.

Gyász és pohár összefér-e?
Hisz kedv a pohár testvére
S kedvben a bú mit keres?
A mint kézzől kézzé járja,
Forra forr az öröm árja
S ifjul a fő, bár deres.

*) Miskolczon, Tompának, Lévnaynak s többeknek egy közös s szíves barátok, T. L. kinek házánál többször megfordultak, a baráti kör tizenkét tagja számára ugyanannyi poharat készített volt, mindeniknek nevével, s ha összejöttek, mindenik a maga nevére jegyzett pohárból ivott. A tizenkét pohár közül a Tompáé maradt elsőszőr gazda nélkül. Erre vonatkozik a szép költemény. Szerk.

S mégis im' az egybefont sor,
Mint a tizenkét apostol,
Csengő ajku poharak.
Metszve rajtok, hogy kilássák,
Sok külön név, egy barátság:
Más-más élet és alak.

Ezt aggsága terhe nyomja,
Az hevének lön bolondja,
S néhány messzebolgyva jár.
Kevés, a ki tartja szentül
Régi voltát; s búra csendül
Gazda nélkül a pohár.

Ah! pedig van gazda nélkül
S nem hamar muló emlékül
Rajta fényes név ragyog.
Kétkedvén, hogy újra lássa,
Mélán nézi többi társa
S a szebb multon andalog.

A barátság vidám tájt
Legelőszőr ő hagyá itt,
Mélto hosszan élni még.
Lelke gyorsan visszazárnyalt,
Honnan a fényt és a láng-dalt
Drága kincsül nyerte rég.

Oh! tegyük föl néma kelyhét,
Ha könnyitni a nap terhet
Még multnánk csendesen,
Mintha ő is köztünk volna,
Mintha élne, mintha szólna,
Szivderítőn, lelkesen.

Töltsünk üres poharába
S öntsük ki a föld porába;
Tán megérzi azt a holt,
Titkon hadd lebegjen ő itt,
A kit e kis kör dicsőít,
A kit gyászol: Tompa volt!

Lévnay József.

Páris és környéke.

II.

Mult számunkban röviden elsoroltuk a francia történet néhány fontos mozzanatát, melyek emléke Fontainebleau névvel van összekötve. Van még egy, bár nem ily világharható, de ránk magyarokra nézve nem kevésbé érdekes jelenet, mely e palota falai közt folyt le, s mely világot vet a magyar jellemre általában, de legkivált a magyar katona jellemére.

Ki ne hallotta volna a vitéz huszárezre-des Simonyi nevét, hisz ez alak a rövid idő alatt, mely töle elválaszt, csaknem monda-szerűvé nőtt s maga köré gyűjté mindazt, mit a magyar katonájában szeret, mi ezt minden más nemzet katonájától kiválólag megkülönbözteti. A nép az ily alakok terem-tésénél annyi természetes érzékkel, mond-hatni ösztönszerűen jár el, hogy mondáiban, hagyományjaiban a hős sokszor csak a typus — jellemrajz, — melyben egy néposztálya-nak, fajnak vagy életpályának minden jel-lemző tulajdonságát feltaláljuk. Ily proto-typje a magyar huszárnak Simonyi ezredes alakja. Vele történt vagy történetét követ-kező eset, melyben a jellemrajz minden egyes vonása élénken emlékeztet a mintára, mely után készült — a magyar huszárra, s azért inkább, mint bárhol, alkalmazhatjuk itt az olasz közmondást: „Si non e vero, e ben trovato.“ (Ha nem igaz is, jól van kigondolva.)

1814-ben Napoleon leveretése után az invazionalis osztrák-porosz-orosz hadak Páris felé hatoltak. Az előcsapatok egyikét Simonyi képezte fúrge huszáraival, s így történt, hogy alig távozott el Napoleon Fontainebleauból, alig hangzott el híres búcsuja gránátosaitól a már elhagyott udvaron, midőn magyar lovak patkóinak dobogása riasz-totta fel a hátramaradt vágyszemélyzetet nyugalmából s az alföldi napsütést fia kért bebocsátást. A francia komornyik és szolgaseregnek nem igen volt kedve az ud-

varias felszólítást visszautasítani s Fontainebleau néhány percz alatt Simonyi kezében volt. Katonái a parkban, ő maga tiszteivel a palotában telepedett le s kifejezte kívánságát a palota kincseit, műemlékeit megtekinthetni. A francia kedvetlenül, de szinlett udvariassággal vezette körül vendégeit a foglyu római pápa által nemrég, nagy császára által pedig csak az imént elhagyott termeken.

A fensőbbiség büszke öntudatával s a nagy emlékek s törpe hódítók közti ellentét érzetében mutogatott meg egyet más a francia szolga magyarjainknak. Udvariassá-gából kiritt a grúny, bókjai élezzel voltak vegyítve, meg volt győződve, hogy Fontainebleau üres falai fognak csupán e vendé-gekre emlékeztetni; mi benne egyéb van, elviszik magukkal emlékül. E megvetéltjes önérzet tetőpontjára hágott, mikor a nagy Napoleon tróntérméhez értek s a komornyik annak ajtait kinyitva, a sarkanyus, uti portól lepett sereg a sima padlaton végig öörtetett. Ily tiszteletlenség sérté s a francia büszkeségét, ki legalább is azt várta, hogy Simonyi is tisztelje a nagy császár trónja előtt térdreborulnak, s midőn elég vigyázat-lan volt sértett büszkeségének mozdulataiban s hangsúlyozásában kifejezést is adni, — Simonyi amugy porosan s épen nem udvari diszben beil az elhagyott trónusba, közön, ősen kiveszi makra-pipáját, megtölti s rá gyújt, s ha nem fújja a dohány szentség-törő füstjét a komornyik orra alá, ez talán még el is ájul e hallatlan látvány miatt. Az itt kissé drastikus módon nyilvánított tiszteletlenség ellentétül annál szebben tünik fel huszáraink tiszteletteljes magaviselete Mária Luiza császárnő, szeretett királyuk leányának termeiben; levett kalappal, hó-dalatt állottak meg emlékei előtt vitézeink s megadták a nőnek a tiszteletet, melyet a legyőzött hatalmas ellentől megtagadtak. A komornyik még talán soká töprenkedhetett e csodálatos jelenség felett, kivált miután az általa annyira lenézett barbár népség el-távozta után még csak egy kis darab, egy emlék sem hiányzott. Ránk magyarokra nézve pedig Simonyi huszáraink látogatásá-ban egy emlékekkel több van Fontainebleau nevéhez kötve — oly emlék, mely valódi tö-sgyökeres magyar zamatjával az itt lefolyt nagy történeti világszemények mellett csak foglalhat egy kis zugban helyet, — hisz nekünk annyi is elég!

Közeledjünk Páris felé s ejtsük utba Versailles-t, a királyi lakok e legszebbikét, mely társai közt annyira kimagaslik, mint alkotója kortársai felett. Különös kedve telik a nemzeteknek benne, ha valamelyik uralko-dójukra a „Nagy“ nevet ráilleszthetik, de még különösebb más nemzetek s kivált ezek tu-dóságainak szenvedélye, e kis szócska jogosult-ságát kétségbe vonni vagy épen tagadni; mintha ez tenne valamit a dologra, s lehetne befolyással megmáshatlan történelmi té-nyekre. Az osztrák historikusoknak egyidő-ben nagy gyengéjük volt a jezsuita császár I. Leopoldot nagynak nevezni el, s akárhány császár kir. historiában mint ilyen szerepel — szegény maga se tudja, hogy jutott ilyen nagy megtiszteltetéshez. Hja, az egyházi min-dig jól jutalmazta hivat, éltükben áldással, haláluk után misével és canonisatióval; Leo-pold még igen közel állt a századhoz, hogy plane szentté tegyék, csináltak hát belőle „Nagy“-ot; nekik nem került semmibe, más-nak nem okozott bajt s a tudós világ igno-rálta az előléptetést.

Vannak sokan — magam is ismerik — kik még I. Napoleont sem tartják a „Nagy“ névre méltónak; ha nem elfogult, pl. párt-szem-pontból ítélnék az ilyenek, akkor kétségbe merném vonni, ha ismerik-e e lángész életét, működését teljességében, ha képesek-e ez óriás szellemnek egész valóját felfogni. De még I. Napoleonnál is több ellenzője van XIV. Lajos nagyságának s Franciaország határain tul „Louis le Grand“ nem igen ismeretes a „Nagy“-ok közt. Sem hivatásunk, sem kedvünk itt e kérdés mellett vagy ellen kardot rántani, védni oly ügyet, melyről a történetnek már régóta alkalma volt ítélni, s mely e kis szócska által se jobb, se rosszabb nem leend, — de annyi áll, hogy ha nem is XIV. Lajos érdeme, s talán csak a véletlen helyezte őt egy oly kor, nemzete éltének oly szaka élére, melyhez hasonlót az fel nem mutag, ő méltóan állta meg helyét s népet a világ első nemzetévé tette; ha legyő-zték is fegyverrel, visszanyerte diplomatiája s ezeknek hatáskörén is tul terjesztette nevét e kornak művészeté, tudományá. Nagy fér-fiaknak, nagy elméknek bővében volt ekkor Franciaország; mi másnak ebből maradt pl. Ausztriának Savoyai Jenője, csak hul-ladék volt ama tékozló ur asztaláról. Első volt e nemzet minden téren s minden szakban, iskolája a világnak, nevelője az emberiségnek, se kor művei örök fényükben messze túlélték alkotóikat, s a törpe utód alig képes belátni szemével e nagy mérve-
ket, ez óriás műveket.

Ott van Versailles! méltó műve e kornak s legszebb emléke egy uralkodónak, ki tudott áldozni a hol kellett, s ki mindenben, mit jól vagy rosszul tett, meg tudta haladói a mindennapiság színvonalát, ki még hibái-ban is — s ezek közé sorolhatjuk Versailles-t s a versaillesi udvar pompáját — nagyobb volt kortársainál. Minden lépés, minden nyom az ő nevével hirdeti itt s e könyelvekről egy egész kor története beszél, ott van ő maga a kastély előtt lóháton, kezében imp-e-ratori bottal, körülte vannak Franciaország nagy férfiai, kortársai ugy, mint az elődök s utódok, ő király mindannyi közt s az ember csaknem halni véli parancsszavát, de a bronznyelv nem beszél s nem oszt parancso-kat. Ha most szólalna meg, még megtalálná éjjeli órában ijesztet, a hinter-pomerániai porosz silbak-ot, a ki ott elő s hátra jár.

Most a porosz koronaherceg kísérete s katonái sétálnak végig e pompás termeken s szemlélhetik a hajdani nagyság emlékeit; eszükbe juthat a világi dolgok mulandósága, a szerencse kerekének forgása, s e „memento mori“ kissé csendesítheti a már-már határt nem ismerő „furor teutonius“-t. Ma e palota a nemzet tulajdona s benne van a világ első történeti muzeuma, mely képekben, festvényekben, domborművekben s történeti emlékekben hű tükre Franciaország mult-jának. Ez eszme Lajos Fülöp volt, ő helyre állította a forradalom által felvált termeteket s elhelyezé bennök e nagyszerű gyűjteményt, melyet utóda III. Napoleon nem szünt meg újabb s újabb tárgyakkal gazdagítani. Ott vannak Vernet Horác, Ary Scheffer, Signol, Delacrois, Bellangé s mások híres csataképei, ott vannak Frankhon marsalljai s connetabla-
jai, ott van a páratlan Gallerie des Batailles világhírű képeivel s a francia név becsüle-tére elesett vagy megsebesült 82 hős mar-vány szobraival. De mi ez ahhoz képest, mi e pusztá falakról szól hozzánk, mi ez az emlékekhez képest, melyek már Versailles nevéhez magához fűzvék?

Itt vannak a termek, hol XIV., XV. és XVI. Lajos lakoztak, honnan Európa sorsa felett határoztak, — mennyi érdekes epizód, hány fontos esemény talála e falak közt bölcsőjét! Ott van a híres Oeil de Boeuf (ökör szem) terme, így nevezve egy nagy kerek ablakról, hol a király megjelenésére váró udvaroncok az oly divatos udvari cselszövényeket szöttek, melyeknek az akkori

idők emlékirataiban ma is annyi érdekes nyomára akadunk, ott van XIV. Lajos háló s halotti szobája, melyben e hatalmas uralkodó testileg és szellemileg megtörve, csapásoktól látogatva 1715. szept. 1-jén kiadta lehelletét, mire az első kamarás az erkély-hez lépve „Le roi est mort“ („Meghalt a király“) felkiáltással egy vesszőt eltört, de azonnal mást véve kezébe, folytatá „Vive le roi!“ („Éljen a király!“)

Versaillesba hitta össze a népmozgalom árjának ellenállani nem tudó XVI. Lajos az egyetemes karokat és rendeket 1789. május 5-én. Ezt tekinthetni a nagy francia forradalom előjátékának, melynek a király elő-gatásai több része is folyt itt le. Itt van a híres lapdajászó terem (Salle de jeu des paumes), melybe a gyűléstermükből kizárt képviselők összegyűltek, s melynek ma is fenálló falai hangoztatták vissza Mirabeau mennydörgő szótát, melyben a fölözslásra intő királyi udvarmesterek felelé: „Mondja meg ön Urának, hogy mi itt a nép akaratából vagyunk s csak szuronyok hatalmának fogunk engedni!“ E hang, e szó felrázta a francia népet, a forrongásba hozott test mozogni kezdett, s hatalmas érzetében minden terüt lerázott nyakáról, s midőn már bevé-gézte véres mütéit, saját fiait emésztette fel s önsírájt ásta meg.

Az 1789-ki forradalomnak még két nevezetes jelenete folyt le Versaillesban; lássuk röviden ezeket. A versailles-i palotának egyik legérdekesebb része a csinos udvari színházterem, mely azonkivül, hogy Franciaország színészetének történetében első helyet foglal el s királyt és fejedelmeket látott a színpadon bíborukat letéve, a színész ár-arczát felöltöni, még egy nagy fontosságú jelenet által van a történet évkönyveiben feljegyezve. Itt folytak le 1789. okt. 1 és 3-án a Garde de Corps (testőrezed) által a flandriai ezrednek s versaillesi őrségnek adott ünnepléses ebédek, melyeken az udvar is megjelent, a zene, bor s a páholyokban lévő szép hölgyek szeméi annyira fel-tűzték a régi pompára s az elmult királyi hatalomra vissza-emlékező tisztelket, hogy midőn a már akkor mindenkitől elhagyott király, neje a bájos Mária Antoinette s a koronaherceg kíséretében, kívánatkra meg-jelent, szünni nem akaró éljennel fogadták, s a szerencsétlen király csak könyekkel vá-laszolt a szeretet és ragaszkodás oly rég nem hallott s azután többé nem is hallan-dott e nyilatkozataira. A királyi család el-távozta után a zenekar az akkor divatos dalt kezdé játszani: „Oh Richard, oh én királyom! a világ elhagyott téged!“ E dallam hallatára a lelkesedés tetőpontra hágott, a tiszték kiránták kardjaikat, a trikolor helyett a Bourbonok fehér kokardáját tűzték mel-lükre s az udvar hölgyei által lelkesedéssel fogadtattak.

E diszebed hire, természetesen nagyitva és ferdítve, Párisba érkezett, „a tiszték lábba-l tapodták a trikolorat, a nép és a nemzetgyü-lés leülésére esküt tettek“ stb. voltak a Ver-saillesból szállongó tudósítások, a nép nem kérdez sokat, s nem puhatolódzik a részle-tek után, hall és itél, s ha teheti, legtöbb esetben azonnal végre is hajtja ítéletét; így tett ekkor Párisban is. A népmozgalom a versaillesi hírekre nőtton nőtt, s mindinkább forradalmi jellegű lázadásban tört ki. A lár-mázó csoportok a városházára törtek, elfog-lalták azt, s a benne volt fegyvereket ma-gukkal vitték; fel is akarták gyújtani, miben megakadályozva, félreverték a harangokat, melyeknek vést hirdető hangja nemsokára összegyűjté az elővárosok irtózatos bandáit, a nagyvárosi sepredekét, e rémalakokat,

melyek már most egy nagy csomóban nyomultak énekelve, lárázva Versailles felé a király látogatására.

Ott a széles Avenue de Paris-on, mely a palota bejáratával szemben van, hömpölygött végig elármázótömeg; a király ellenállni gyöngye, s kénytelen volt kívánságuknak engedve családjával együtt Párisba költözni s a 100 év óta lakatlan Tuillériákban ütni fel királyi lakát. A nép többet ki sem bocsátá áldozatát s a varenesi postamester által meghusított szökési kísérlet után oly áramlat tört ellene, mely elsodorta őt magát, nejével, családjával s a királyság eszméjével együtt, melynek romjain a vörös köztársaság ilte diadalát. Versailles pedig ott állt némán, elhagyva, szomorúan. A Bourbonok kedvencz mulató helye, annyi öröm, élvezet tanyája, a nagyság annyi emlékének színhelye pusztá lett, kihalt belőle a zaj, az élet — palota és utcák néptelenek lettek, — mig 1832-ben

a szomorú kényszerítéshez, ha úgy tesz, mintha vonakodnék vagy csak késlekednék is kiszolgáltatni a mire a győztesnek szükéje van, ez csak annál szigorubb lesz követeléseiben, melyeknek a könnyedén előrántott fegyverrel ad nyomatékot.

A győző ilyen volt minden időben s minden országban. Letiporta a vetéseket, feldúlta a házakat, elrequirálta a mi enni és inni való kellett és nem kellett, magának, lovának, s pénz és jó szó helyett durvasággal, szitokkal, fenyegetéssel fizetett. Ha maga területén volt, kimélnie kellett, s annyira mennyire, kimélte is saját földieit, de az idegen földön, hol mint hódító szerepelt, annál féktelenebb volt rossz szenvedélyei kielégítésében.

Meg lehetünk győződve, hogy bizony a porosz épen nem jobb az ő és új világ többi hódító nemzetéinél. A német kultur-disekvekés a most folyó háboruban a germán-faj lelki-, erkölcsi- és kedély-miveltését illetőleg nem igen nyertek valami fényes bizonyítékokat. Sőt inkább minden tény arra mutat, hogy a porosz katona, mint hódító és diadalmas, csak oly féktelen, durva és barbár, mint csak volt valaha hódító nemzet győzelem-ittas hadserege.

legyőzöttnek az idegen országban. Akkor aztán fut, mint a veszett eb, a kertek alatt, mert a ki éri, az csapja agyon, nincs maradása, nincs menedéke, a bokor sem ad szállást nyavalyának. Kenyérrel, borral nem jönnek elébe, sebeit nem kötik be, aléltága csak arra való, hogy mint a hullongó ősi legyet, annál könnyebben agyon lehessen nyomni.

Vajjon a diadalmas porosz katona, ki most annyi boszut idéz föl maga ellen a legyőzött francia nép szívében, gondol-e arra: hogy még ez a koczká is fordulhat reá?

Bazeilles falu égése, Sedán mellett.

A háboru gondolatának iszonyúsága abban fekszik, hogy száz meg százezer ember, kik egymást soha sem látták, soha meg nem bántották s tohát egymás iránt ellenséges indulattal sem viselhetettek, öldöklő haragra tüzelve, gyilkos fegyverekkel áll szembe egymással s a tudomány és természet minden segédeszközait felhasználva, óriási mérvekben gyilkolja egymást és isten ama

Porosz uhánusok egyhárdenni majorházban.

Lajos Fülöp új életre szólítá. Ma nem a fejedelmi udvar zaja az, mely Versaillesbe csábítja az idegent — hanem a pompás palota, felséges szép Le Nôtre-féle kert és park, a páratlan vízművek s mindenek felett a nagyszerű történeti muzeum. Mig ez meglesz, mig lesznek a francziának emlékei, nem kell léletét féltetni, — mig oly lelkesítve szól hozzá Versailles falairól egy nagy mult, mig lesz szem, mely e műveket lássa és szív, mely átérezze, élni fog e nemzet: ha ma bukni látszik is, holnap felemelkedik s a régi babérokhöz ujakat csatol. T. L.

Requiráló porosz uhánusok.

Jó dolga van a győztes hadseregnek, a legyőzött idegen földén. Nem kell kimélnie semmit, sem a föld termését, sem az emberi ipar és szorgalom műveit; bátran poscokolhat benne, mint Csáki szalmájában. A háboru egészen a legyőzött fél költségére foly, s ha az csak rossz képet vag is

Képünk egy, az Ardennek valamelyik völgyében elrejtett majorház belsejét tárja fel. Hiába esett félre az utból, a porosz előőrök, vagy szét-száguldozó lovassági csapatok valamelyike — mégis felszágulástá. Marzona képi uhánusok, zászlós pónáikkal s felvont pisztolyokkal, nem vetették meg a kínálkozó alkalmat, requirálni maguknak egy jó reggelt.

A szoba belseje a megijedés egyszerű, de megható képét tünteti föl. A háziasszony leverten, de mégis sietve hozta tálcáján a kívánt italt, hogy e vitézeket, kik fegyveres kézzel oly hősileg parancsolnak egy öreg embernek, három asszony-nak s egy pár gyereknek, némi engedékenységre bírassza; nagy leányai — kiknek kétségkívül okuk van e bajszos bramarbasoktól reszketni, — rettegve borulnak atyjuk kebelére; mig a két kicsiny, több meglepetéssel mint ijedelemmel, a nyitva maradt ajtóból lesi a történeteket. A szoba közepén feldöntött szék, melyet az a parancsoló állású vitéz rugott ki alkalmasint maga alól, ki most az italhozó nőt fogadja, jól egészíti ki az egész jelenetet.

De a mig jó dolga van a győzőnek, bezzog ép oly rossz, ha egyszer a harc koczkája fordul, a

parancsnak: „Ne ölj!” — lábbal tapodására a katonai becsület és kötelesség bélyegét nyomva, dicőségnek tartja, ha minél több pusztítást tehet az emberéletben.

S e gondolat iszonyúságát van mégis, a mi enyhíti. Ha a háboru nemcsak fejedelmi házak érdekei — diplomaták agyafurtságai miatt foly, hanem eszméért és a szabadság s emberi jogok szent védelmében: van valami nagyszerű és felemelő azon gondolatban, hogy hazáért, szabadságért, jogért, ezerek és ezerek teszik koczkára a legfőbbet, a mivel bírnak — életüket; s vérükkel készek pes-csételni ragaszkodásukat a szabadsághoz és hazához.

De a mit semmi nem enyhít, semmi nem ment, semmi nem takar el: az a háboru barbársága, mely vért ont, vagyon pusztít s a természet és emberi kéz műveit tönkíti el szükégtelenül, nem a háboru végződjéiért, nem az önvédelem jogos küzdelmében, hanem ugyszólván passzióból, a vadállatnál vérengzőbbé s undokabbá vált ember gyilkos dühében; mikor faluk és városokra kanócz dühetik, a földek és kertek termésén paripák tombolnak, fegyvertelen aggok, nők és gyer-mokok kardélre hányatnak, s összekaszabolatlik

minden a mi él, csak hogy ne éljen, s hogy a felbőszült ember ocsmány vérszomja s pusztítási dühe kielégítő táplálékot nyerjen.

Ily iszonyu barbárságát a jelenleg folyó szerencsétlen háborunak tapasztalta, Bazeilles falu, ötnegyed mérföldnyire Sedántól. Virágzó, gazdagnak mondható falu ez, három ezer lakossal, jó módú földmivelő néppel, viruló egyházi s polgári község, mely elég tekintélyes volt arra, hogy külön maire-je legyen.

Mi történt vele, beszélje el egy elfogulatlan s tekintélyes angol, Fitz James herczeg, ki a legnagyobb világapba, a „Times“-be a követező tudósítást, illetőleg tiltakozást az em-

lakóit védelméért, hogy felgyújtották házaikat. A nemzetörök legnagyobb része csesett volt, a lakosság többi része, öregek, nők, gyermekek, kik a pincekkben kerestek menhelyet, a lángok áldozatai lettek.

2000 lakosból 300 maradt meg, kik beszéltek, hogy a bajorok egész családokat üttek be erőszakosan a lángok közé, és hogy a nőket, kik menekülni akartak, lelőtték. Saját szememmel láttam e szerencsétlen falu égő romjait; egy ház sem maradt épen. Megégett: husz s zuga büzsíté a légkört. A megégették maradványai elszórva feküdtek.

Ezt akartam, uram, tudomásra hozni. A há-

elfogulatlan, érdekeletlen fél, kit franczia rokon-szenyekkel vádolni nem lehet, egy tekintélyes angol igtatott a világapba — e tiltakozás után, mondom, hiába vetik porosz részről, hogy egy vagy két házból lőttek a németekre, s e vakmerényt kellett visszatörlni. Nyomorult menség! A háborunak, szükségkép is elég iszonya van. Szükségtelenül, fegyvertelenek ellenében fokozni ez iszonyokat, az barbárság.

Ah! hogy a tizenkilenczedik század évilapjain is ép oly undok foltoknak kell sötélni, mint a Krisztus előtti idők s az ő szellemétől elhajlott középkor sötét korszakaién, s e fekete vérfoltokat épen azon nemzet fia ejtik reá, mely a legmivel-

Bazeilles falu égése, Sedán mellett. (Szept. 1.)

beriség nevében, igtatta be a bazeilles-i eset alkalmából.

„Bazeilles a Maas mellett fekszik 8 kilométernyire Sedántól. Midőn augusztus 31-kén e falu lakói közeledni látták az ellenséget, nemzetörök egyenruhába öltöztek és segítették a hadsereget egy bajor hadtest és a 4 porosz hadtest, Schöller hadosztálya elleni védelmében.

A franczia hadsereg visszaszorított, az ellenség bevonult Bazeilles-be és most a réműlet leirhatlan jeleneti következtek, és oly kihágások, melyek örök szennyfoltot hagyanak azokon, a kik elkövették.

A bajorok és poroszok azzal büntették a falu

borunak megvannak rémségei, de vannak szabályai is, melyek a becsület és emberiség törvényein alapulnak, és ezen törvényeket a bajorok és poroszok Bazeillesben lábbal tiporták. Bemocsokolták győzelmeiket. Hivatkozom a világra, a történelemre, melyek erre ki fogják mondani ítéletüket. És kérdem, igazságos-e egy falu nőit és gyermekeit megölni, kik tüzhelyüket és hazájukat védelmezték.

A nemzetörök legalább is jobb és szabályosabb katonaság, mint a negyedik és ötödik landwehrfelhívás. Poroszok és bajorok, ti nem mint katonák, ti mint vadak viseltétek magatokat! E tiltakozás után, melyet — ismétljük egy

tebbnek tartja magát s a civilizációt terjeszteti — fennen hirdeti kiváltságos feladatának!

— á — r —

Utazás a hold körül.

(Folytatás.)

XI.

A déli félgömb. — Életkérdések.

S mégis, e gondolatban volt valami vigasztaló az előbbihez képest. Legalább látni fogják vágyaik ígért földét, mint Mózes

A zenekereskedésekben gyakran láthatók nemzeti himnuszok és a Szózat, vagy Berlioz Rákócziája, melyeket „Aires nationales” cím alatt árulnak, borítékán nemzeti lobogókkal, melynek közepén mosolygó — az osztrák sas.

Nemzeti dalaink közül ritkán hallhatunk valamit Párisban, kivéve a „Cirque-Napoleon” ószi hangversenyét, midőn Rákóczi-indulónk a programból soha sem marad el. Murszka Irma és Nagy Jakab voltak az egyedüliek, kik ott a mult két évben magyar dallamokat hallattak. Czigányaink élénk emlékezetben vannak még mindig.

De folytassuk sétánkat. A Tuillériák belső udvarán álló diadal iv egyik oldalán büszkén hirdetik a bevésített betűk, hogy I. Napoleon alatt a megvert ellenfél, mint jégvegye alá a békét „dans la capitale d' Hongrie à Pressbourg” 1805-ben. Így a nagy „Arc de Triumphi”-ról sem maradt el Győr városa, mely szintén mint „Raab” díszlik ott. (Vége követek.) *Liptay Pál.*

Bitsch vára.

Bitsch, egyike azon kisebb francia váraknak, melyek folyvást hősies ellentállás tanúsítanak, a német határszelen, a Moselle-megyében fekszik. Polgári lakosainak száma 4000. Tája erdős vidék; a város találkozásai központját képezi a zweibrückeni, weissenburgi, hagenauai, pfalzburgi és saargemündei hegyi utának. A vár s város régi grófi székhely, melyet a hasonló nevű dinasztia s utának a zweibrückeni Lothringen grófok bírtak hűbérül. Midőn ez utóbbi család 1570-ben kihalt, Lothringen hercege vette át a grófságot, de elvezíté azt 1624-ben a francziák ellenében, kik a város felett uralkodó régi felegvárát erdődé változtatták át, mely a riswicki béke folytán ugyan leromboltatott, de 1737-ben végleg francia kézre került.

A jelenlegi várnak alapkövét 1741-ben rakta le Bombelles marquis. A vár sziklaczadellából áll, melynek falai 150 látnyi mélységbe tekintenek le, míg benseje kazamatáknak, raktáraknak és vízmedencéknek van kivájva. Alaprajza szabálytalan hosszúkás négyszög, négy ordonnyal s egy vértárral, mely a bemennetet védi. A citadella alatt terül el a város, melynek ordonnyozott fala a várral kapcsolatban áll. Utóbbi időben sok történt a vár erősítésére, nevezetesen több földtörést emeltek a síkon, melyek a főerőséget, alagutakat álltannak összekötve.

A wörthi csata után közvetlenül Bitsch alá egy bajor figyelőhadtest ment, mely haderő utólagosan felszaporított és jelentékeny számú tüzéséggel látottat el. Mindehhez azonban a németek semmi különös vívmányt nem viktak ki, csak a várost és vár épületeit lötték rommá. A védőség, mely állítólag igen csekély számú, újabb időben mind vakmerőbbé vált, s több sikerült kirombanást tett. A vár meredek sziklafalai, alagos utai miatt ostrommal meg nem közelíthető. Az ott elhelyezett ostromtüzéség mindehöz semmire sem tudott menni és az ostromlottak, ugy látszik, minden szükségességgel jól el vannak látva. A német tudósítók is azt hiszik, hogy e kis vár a pusztító bombatűz dacára is még jó ideig fenn tarthatja magát.

Egyveleg.

** (A nemzeti színház könyvtára.) A színházi könyvtárban összesen 1512 darab színmű és opera van. Ezek közül eredeti 436 színmű, 26 opera, 2 operette és egy balett. Nem leendő érdektelen az erdelti művek koronként feltűnt s részint már elhunyt — szerzőinek neveit a közönség emlékében felírni. *Eredeti műveket írtak:* Dugonits, Lang Ad., Vandra, Babocsi, a két Kisfaludy,

Fodor G., Csontos L., Kocsi-Horváth J., Holbik M., Bárány Boldizsár, Kocsi Katalin, Munkácsy J., Eder Gy., Horváth Cz., Katona, Babarezy, Soos Márton, gr. Mayláth, Csipaki, Thewrewk, Vörösmarty, F. Nagy Pál, Csokonai, Eördögh, Fáy András, S. abó Pál, Vajda Péter, Király A., Boór S., Megyeri, Gaál József, Garay, Nagy Ignác, Borossay, Jósika, gr. Teleki László, Pap Ignác, Kuthy Lajos, Kelményi, Hazucha, Császár J., Kunoss-Kovács N., Telepi Gy., Komlóssy F., Szerdahelyi József, Hinár, Fácsey, Gyurman, Csathó P., Czokó, Vörös Zs., Obernyik, Petőfi, Erdélyi János, Egressi Béni, Tóth József, Császár Gy., Jászay K., Hegedűs L., Kövér Vas Gereben, Berényi, Boóthy László és Fáy Béla, kik már halottak. — *Élők a következők:* Balogh István, Kapezi K., Kleinszky L., Szigligeti, Tóth Lőrincz, gr. Bethlen, Ney F., Eötvös, Kovács Pál, Beóthy Zsigmond, Jakab J., V. hot Imre, Dóme K., Erkel Ferencz, Kendei G., D. gré, Jókai, Haray, Thern K., Hugo K., Ábrányi E., Szigeti, Turvey, Czanyuga, Hiador, Mocári Lajos, a két Doppler, Dobsa, Csálóközi, Benkó K., Oldal J., Szilágyi S., Koletti K. (Eszaki), Vajda János, Feleki M., Szerdahelyi K., Cséky F., Bognár Ign. Némethy Gy., Tóth Kálmán, Tóth József, Lendvay M., Buljovszky, Dux A., Dóza D., Pompéry, Kiséri, Gyóry V., P. Szathmáry, Bús Vitéz, Potemkin, Horch, Almási T., Greguss Á., Ozorai, Fekete M., Mocsányi M., Balázs Sándor, Berczik, gr. Batthyány-Apraxin Julia, Farkas Albert, Szász K., Péter D., Szarvas G., Szu-

Bitsch vára (Elzaszban.)

lyovszky, Oláh Gy., Flóra, Zichy Antal, Erkel Sándor, Fáy G., Kvassay és Rákosi Jenő.

** (A németek hadi szakmánya.) Egy porosz lap számítása szerint a németek hadi szakmánya eddig a következő: 1 császári, 1 tábornagy, 30 tábornok, 3250 tiszt, 104,750 katoná, 10,280 ló, legalább 2 sas, 102 mitrailleuse, 700 ágyú, 400 szekér, temérdek hidkészetek, raktárak, vasuti vonatok, fegyverkészetek, löszér, ruházási, felszerelési cikkek, élelem, takarmány stb. — A porosz lap előadja, hogy a háború első napjaiban *Gersweiler, Lindweiler, Sturzbrunn, Saarbrücken és Niederbrunnál* csak apró, jeloatéklen csapatok voltak. — Aug. 2-án történt a *saarbrückeni* első csata, melyet a poroszok feladtak. A francziák — kik győzők voltak a napon — 6 tiszte, 67 katonát vesztek. Azután folyton fokozódnak a francziák veszteségei: *Weissenburgnál*, hol Douay hadosztálya megtámadtatott, 30 tiszte, 1000 katonát vesztek csak foglalkoztak; ezenkívül 4 mitrailleuse, 22 ágyú. *Wörthnél* aug. 4-én 6000 francia 100 tisztlet esett porosz fogságba; ezenkívül 2 sas, 6 golyószóró 25 ágyú, sok málha és tábori sátor stb.

Ugyane napon *Spicheren*, Reichshofen és Saargemündnél 2500 fogoly 4 ágyú, 40 hidkészet, 10,000 gyapjúpaplan, 40,000 mázsa rizs, kávé, cukor, rum, bor, kétszersült; továbbá papucs, sapka, harisnya, dohány esett a poroszok kezébe. Ez utóbbi cikkek egymagukra 1 millió értéket képviseltek. — *Hagenau*, mely mint erdített hely meghódolt, 9 tiszte, 103 katonát,

30 lovat s nagy fegyverkészletet adott át; *Lichtenberg* a Voges átjárásokat védő erdő 3 tiszte, 280 katonát, 7 ágyút, 200 fegyvert, 30,000 töltényt, sok mennyiségű lőport; — *Lützelstein* egy csomó fegyvert és hadszerkészletet, — *Marsal* erdő 60 ágyút juttatott német kézbe.

A Metz melletti háromszoros véres csatáknak nem volt oly nagy eredményük, — noha a poroszoknak sokkal nagyobb veszteségeik valának itt. *Vionvillénél* 36 tiszte, és 2000 katoná, *Gravelotte-nál* 54 tiszte és 3000 katoná lett porosz fogoly. A francziák a napon kétségkívül vesztek 20—25 ezer embert; de a németek vesztesége sokkal több. A német hadsergő további elnyomulása közben megadta magát *Vitry* erdő, 17 tiszte, 850 emberrel 16 ágyúval. — Aug. utolsó és szept. 1-ső napján *Nouart*, *Beaumont* és *Sedan* óriási győzelmű jolvényeket szolgáltatottak porosz kézbe. *Beaumont*nál 7000 fogoly, 2 sas, 11 mitrailleuse, 23 ágyú s egy tábor. *Sedan*nál — még a kapituláció előtt 25 ágyú, s sas és 25,000 fogoly a hadi-zsákmány. A *Sedan* kapituláció folytán porosz kézbe esett: 1 császári, 1 marsal, 39 tábornok, 230 tiszte, 2095 tiszte, 84,450 katoná, 12,000 sebesült, valamennyi sas, 70 golyószóró, 330 tábori, 150 várágyú, 10,000 ló. Körülbelül 14,500 ember, 12,000 lóval, ágyú s tüzéségi szekereszet belga területen fegyverteljesítet le. Ujabbán *Toul* meghódítása folytán porosz kézbe esett 109 tiszte, 2240 katoná, 120 ló, 197 ágyú, 3000 puska. A Metzbeli való újabb kirombanások, Strassburg, a Páris alatti csaták veszteségei, nincsenek ide beleszámítva.

** (A csatátér a harcz után.) Egy francia író, ki a *Sedan* csatátér két nappal a véres harcz után bejárta, meghatóan írja le szomorú utját. „A háború szó teljes rútt értékét csak az ismerheti, a ki látta e véres földet, e roncsolt maradványoktól stőtől tárlatot, az eldőlő löszszekereteket, kiürített zsákokat, kiterpesztett lovakat, íjesztő sárga fogakkal, eltörtött kerék ágyúkat, az elpatlant dobokat, az állapult csákókat, átfurt sisakokat, és főleg ezt az ezer meg ezer semmit, mely élet volt és most halál; az erzenyét, melyet egy hullá tart görcsösült ujjai közt; e darab húst, melyet e katoná — elővigyázatból — zsebkendőjébe burkolt, és mely most

halotti vánkosaúl szolgál; a meghitt leveleket, melyek egy szurony által fölhasított zsebből kihullanak! Ez ember szíve összeszorult, mintha csavarban gyötrenék. — A mi megelert és megszorított: az a lét, az élet látszata, mely e halottakban megmaradt. Mintha megkövültek volna, ugy tartják meg a halálban is az élet állását. Lesujtva ugy maradtak, mint voltak a pillanatban, midőn a golyó találta őket. Emez ijedten terjeszti előre kezeit, a mint egy kardvágást vagy puskatusa csapást vissza akart lökni; amaz térdein czélez, fegyverét kezében tartva. Ily modulatlanságok az ember öket viasz-alakoknak vélnék, s a nyert benyomás nemcsak fájó és sajgó, hanem egyuttal fantasztikus is. Vannak e hősök közt olyanok is, kiket a halál elidomtalant. Az állkapczák törvék, a koponyák szétzúzódnak, az agyvelő kifőcsökendeeze. Némelykor a halál fejtenit is; láttam egy testet, melyről az ágyugolyó ugy olvitte a fejet, mintha pallossal vágták volna le. Borzasztó!

Kimondhatlan jajjal töltik el a szívet e szegényeknek elszórt levelei, melyek az elmerült kezekben vagy a szegény halottak szétéptett tárczáiban láthatók. A hullák mellett fészekenk piszkosok, sárgultak, véresek! rüpdösnek a szélben, kusznak a földön; reményeikkel, kívánataikkal, mosolyaikkal gyászosoknak és gunyosoknak tűnnek fel előttünk. Majd mindegyik így kezdődik: „mennyire öröndek, hogy ép egészségben vagy, s hogy jól érved magad!” és e levelet egy hullá oldaláról vesszük föl . . . “

Melléklet a Vasárnapi Újság 41-ik számához 1870. okt. 9.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— Mindkét testvérnapunk előfizetőinek ígért külön kép-mellékletünket a „Vasárnapi Újság” összes előfizetői mai számunkkal veszik, a „Politikai Újdonságok” külön előfizetői pedig e lap legközelebbi számával veendik. A külföldön is oly nagy elismerésben részesülő derék fiatal festőnk Munkácsy Mihálynak oly méltó feltűnést okozott festvénye: a „Siralomház” ez, sikerült metszetben.

** (Naptár-szűret.) Jó idején, mikor még alig akarjuk hinni, hogy a gyorsan telő év már innen-onnan végére is jár, megjelent a magyar könyv-piac legnagyobb számú s legdúsabb választék naptár-szűrete, Heckenast Gusztáv kiadásában. A különböző társadalmi, egyházi és politikai körök és színekhez mindenike feltalálja közöttük a magat, az izléséhez és szükségéhez szabottat. Címeik egyszerű áttekinthető is eléggé tájékozhat irántok kit-kit s a meglehető hosszú címsor az látszik mondanit: eleget vagyunk, válogathatok közülünk. Itt van mindjárt elől, a két legrövidek, felekezeti jellemű naptár:

1. *István bácsi naptára*, mely már 18-ik évre jelenik meg, a katolikus nép számára, ismeretes modorával s változatos tartalmával. Szerkesztését az alapító Mayer Istvánról most Kóhalmi K. József vette át. Ára 50 kr.

2. *Protestans képes naptár*, egy évvel fiatalabb, mert most lép 17-dik évébe, Ballagi Mór szerkesztése alatt, protestans egyházi-, iskolai- és irodalmi tartalmával s egyház-iskolai név- és címtárával. Ezuttal Boross Mihály, gr. Mikó Imre, Pálffy József és dr. Varga István részint élő, részint elhunyt protestans jelesek arcképeit hozza. Szépirodalmi része is érdekes és becses adalékokat nyújt. Ára ennek is 50 kr.

3. *Falusi Gazda naptára*, dr. Farkas Mihály által kitűnő szakértelemmel szerkesztve, közhasznú évkönyv mezei s kert-gazdák számára. A 7-dik évfolyam jelenik meg belőle most s a közkezdésben évről évre emelkedik, a mit meg is érdemelt. A jelen évfolyamban különös említést érdemelnek „A dohánytermesztés rövid foglalata” s „A trágya termékenyítő alapelemei” című cikkek, képekkel. A „Havi teendők emlékeztetője” az egész évre részletes utasításokkal szolgál. E naptár ára, melyet gazdálkodó közönségünknek eléggé nem ajánlhatunk, 80 kr. — Társa ennek: 4. *A magyar nők naptára*, szerkeszti Beniczky Irma, különös tekintettel a házini és gazdaszöny teendőire. Ára 60 kr.

5. *Magyar család naptár*. „A magyar ember könyvtára” című ismert vállalat egy kötetét hozza ismét, ismeretterjesztő olvasmány-tartalommal. Huszonöt ívre menő nagy terjedelme dacára is, ára csak 60 kr.

Magasb irodalmi igények kielégítését célozza 6. a *Nagy nemzeti képes naptár*, az egykori „Jó Barát” naptár folytatása, most Áldor Imre által szerkesztve, mely bő tartalommal, szép-irodalmi és tanulságos olvasmánnyal kedveskedik. Terjedelmesb tiszti névtára van; s azért tisztségviselő, ügyvédek stb. számára hasznos segédkönyvvül ajánlkozok. Ára 1 ft.

7. *Kis nemzeti képes naptár*, a legolcsóbb valamennyi közt; ára csak 16 kr.

8. *A magyar nép naptára*, Áldor Imre szerkesztése, 9. *Lidérc-naptár*, a rémtörténeteket, termézők és szellemvilági csodákat kedvelők számára, hozza is, mint előbbi évfolyamaiban, egy csomó kisértetes- és gyilkostörténetet s más idegfeszítő és képzelet-foglalkoztató holmit. Nagy olvasó közönsége van, mert a tényleges világ száraz egyformaságában az emberek a csodást és rendkívülit, a vérlázítót és fagyallót szeretik legálább olvasni. Ára 60 kr.

10. *Honvéd-naptár*, Áldor Imre szerkesztése, negyedik évfolyamban lát most napvilágot. A vértanúk arcképeivel díszített ravatal körül régi honvédek képezték díszröveget. A nagy számú közönség közt a fekete posztóval bevont első padban Damjanics és Schweidel tábornokok gyászoló özvegyei foglaltak helyet. — A keresepi temetőben egy közös sírban nyugvó 13 vértanú (Szacsvai, Aban-

11. *Első magyar katonai naptár*; szerk. gr. Bethlen Olivér, a „Honvéd” lap szerkesztője; a magyar kir. honvédség beosztásai jegyzékével ol-látva; ára 60 kr.

12. *Népszázló-naptár*, szintén Áldor Imrétől.

13. *Kossuth-naptár*, (40—40 kr. árak).

14. *Balpárti naptár* (50 kr.) — mint címök is mutatja, baloldali színezetű naptárak, ügyesen szerkesztve, képekkel.

Humorisztikus naptárt hármat találunk, u. m.: 15. *Neveszték*, II-dik évfolyam. mulattató, leginkább adoma-tartalommal bír naptár, képekkel illusztrálva. A derültebb olvasmányt kedvelők számára ajánlható. Ára 40 kr.

16. *Skorpió-naptár*, az „Ellenőr” ismert munkatársa által szerkesztve, a „Bolond Miska” és „Borsszem Jankó” naptárak új vetélytársa, élezes s sokhelyt sikerült tartalommal. Ára 80 kr.

17. *Barátfélek naptára*, szerkeszti Papmorgó, pap- és pápa-ellenes élcekekkel. Ára 50 kr.

Bezárja a hosszú sort: 18. *Határ-idő-naptár*, ügyvédek, kereskedők s általában üzlet-emberek nélkülözhetlen tárczá-könyve, csinos és czélszerű kemény kötésben, irónnal ellátva. Ára 1 ft 20 kr.

** (Aigner Lajos kiadásában) megjelent: Történeti beszélyek, írta Egyházasközponti Dervarich Kálmán. Hét történeti tárgyu beszély a hazai és idegen történelemből. Ára 1 ft 20 kr.

** (Markovics Iván) egyetemi gyorsírás-tanító magyar gyorsírás-tanítványának 6-ik kiadására hirdet előfizetést; ára 1 ft. 10 kr.

** (A „Jogtudományi Közöny”) jövőre a m. kir. semmitőszék elvi jelentőségű határozatán kívül, külön mellékletben a legfőbb törvényszéktől is hasonló módon közlend döntvényeket, melyeknek gyűjtését és szerkesztését b. Vétsey Sándor, a m. kir. kuria legfőbb ítélőszéki osztályának tanácsjegyzője vállalta magára.

Közintézetek, egyletek.

** (A magyar tud. akadémiá) a nyári szünidő után okt. 3-án hétfőn kezdte meg ismét üléseseit. Ez alkalommal a 1-ső (nyolcv- és széptudományi) osztályon volt a sor, s Ballagi Mór rendes tag értekezett „Mesa, Moab királyának diadaloszlopáról a Krisztus előtti IX-ik századból.” Értekező a moabiták történetét, az izraelitákhoz való viszonyát a biblia fonálán előadva, a diadaloszlopon talált hézagos feliratot fejtegette. — Ezuttán össze-ülés következett, melyben a titkár bejelenté hercege Batthyány Pülpöl és Podhraczký tagok idő-közben történt elhunytát. Bejelenté továbbá, a magy. hölgyek alapítványából az akadémia által a logika, anthropologia, Róma története, Franciaország története, chronologiai zsebkönyv, népszertű vegytan, népszertű légtinattan és az ásványtan kézikönyveire kihirdetett pályázat folytán beérkezett pályaművek címzeit.

** (A londoni magyar munkás-egylet) b. Orozy Bódog lesz; kinevezését a tuliztertanács is helybe hagyta; mihely a színház tulajdonai leltároza lesznek, át fogja venni az igazgatást. A kormány minisztertanácsosi rangot és fizetést (6000 ft évenként) állapított meg a színházi intendáns számára.

** („A londoni magyar munkás-egylet”) be-küldé szerkesztőségünkhez az 1869—70-dik évről szóló kimutatását. E szerint az egyletnek 62 tagja van, s bevétele 108, kiadásá 49 livre volt. Az egyletnek vannak rendkívüli tagjai is, mint Patterson Arthur, Goldsmith, Schäffer lovag, stb. Az egylet könyvtára 75 műből áll s a párisi magyar egylet közelébb 18, Liptay Pál 4-ketettel szaporította. Magyar lapja 10 van.

Mi újság?

** (Az aradi vértanúk emlékére) okt. 6-dikán mint vértanui haláluk évfordulóján gyásztiszteltet volt a ferenczki templomban. A vértanúk arcképeivel díszített ravatal körül régi honvédek képezték díszröveget. A nagy számú közönség közt a fekete posztóval bevont első padban Damjanics és Schweidel tábornokok gyászoló özvegyei foglaltak helyet. — A keresepi temetőben egy közös sírban nyugvó 13 vértanú (Szacsvai, Aban-

court, Giron, sat.) emlékoszlopát Damjanicsné s más hölgyek buzgólkodása folytán a napokban fölállították.

** (A királyné) a telt a Trautmannsdorf-kas-télyban, Meran közelében fogja tölteni. A már roskatag épület e czéla közelébb egészen megújítottat. A királyné, okt. közepén költözik oda.

** (Gr. Andrássy miniszterelnök) visszatért Bécsből, a hol tartózkodott majdnem folyvást a háboru kitérése óta; egyelőre vidéki birtokára utazott, s csak pár hét múlva jó állandólag Budára. Félhivatalos lapok azt írják, hogy azon hirtől, mintha az Andrássy-miniszteriumot Majláth-Széchen-kabinet válthatná fel, egy betű sem igaz.

** (Fiumében) a magyar tengerészeti hatóság nov. 1-sejétől kezdi meg működését.

** (Seldy József), a magyar keresk. miniszter Fiuméba utazott, hol örömmel várják. „Első eset — mondja egy távirat — hogy Fiume saját kereskedelmi miniszterét üdvözölheti.” A miniszter hir szerint Triestet is meglátogatja.

** (Karagorgyevics herceg pörében) csütörtökön délelőtt mondták ki az ítéletet. A delegált pestvárosi fenytőszék soroksári-utcai tanácssterme ez alkalomból egészen megtelt közönséggel. Jelen voltak a vádlottak: Trifkovic Pál, Stankovics Fülöp és az agg Karagorgyevics Sándor herceg egy-szerű fekete ruhában. A törvényszék elnöke Bogicsics Károly, a közönség feszült figyelmét mellett hirdeté ki az ítéletet, melyet a három vádlott állva hallgatott végig, a bizonyítékok elégtelensége miatt fölmentelnek azon vád alól, hogy Obrenovic szerb fejedelem meggyilkolásában részt vettek volna. Az ítélet, melyre a vádló tiszti ügyész rögtön bejelenté fölébesztését, a legkülönbözőbb benyomást tette; sokan el voltak rá készülve, de többen, s kivált a nagy számmal megjelent szer-bek, ellenkező eredményt vártak.

** (A háboru nyomora.) Franciaországban Mosel, Meuse, Mourthe és Ardennes megyeiben éhhalállal küzdők segélyezésére aláírást nyitott az „Ellenőr.” Idézi a Sedan és Metz közti kisebb városok polgármestereinek fölhívásából a következő szavakat: „Házaink, óljaink, szertüink leégtek vagy ágyúromboltak. Veteéseinket és réteinket összetaposták a küzdelmes seregek. Sem gabonát, sem szénát ez ősz nem adott. Igás barminak, méh-kasaink, birkáink, sertéseink, mind elvétettek tőlünk. A földmives nék pedig vagy besoroztatott a francia seregbe szekerészeknek. Még venni való német sereg által szekerészeknek. Még venni való magunk sem maradt. Nincs orók a köztetiprott idényre terms alá készíteni el az összetiprott földet; nincs mag, melyet elvethetnénk; és nincs sok helyen még föld sem a vetésre, mert vidé-keinket nagy terjedelemben ekemertesekké változtatták a beléjük vetett emberi holttesteknek szentesítő s borzasztó magvai.”

** (Közársasági rokonszenv.) Vidéki lapok szerint a német ajku Szepességen egy kiáltvány koring, mely a szabadság barátait felszólítja, hogy sorakozzanak a francia függetlenség zászlója alá, törjék meg a népeket leigázó zsarnoki hatalmat és segítsék a közársaság diadalát.

** (Sárospatakon) szept. 5-én leplezték le Pálóczi Horváth Mária emlékoszobrát. Az ünne-pélyt a vasárnap reggeli istentisztelet előzte meg, onnan a népes társaság a kollegium kertjébe vonult, hol Bihar Péter tanár beszéde után, az ifjúság énekkar zengedezése mellett behullott a lepel a szoborról. A szobor egy muzsai ábrázol, kezében könyvvel, melyen e szavak állanak: „A tudomány hatalom.” A talapat két oldalán Horváth Simon és Mária domborművi képe.

** (Gróf Batthyány Lajos szolgálja.) Ikervárt (Vas megyében) mult hó végén temették Németh Jánost, a néhai miniszterelnök öreg szolgáját. A ritka becsületességű szolgát az egész gróf-család kedvelte, becsülte. A temetésen gr. Batthyány Lajosné s az egész család jelen volt. Az „őreg János” az elvezett gróftól legelső gyermekkorától egész haláláig hű-égesen szolgálta. Midőn a miniszterelnököt kivégezték, könyös szemekkel, fuldokló zokogás közü mondá, hogy most minden örömét ölték meg. — A gróf halála előtt való napon nevéhez írott leveleiben is szívrő kötötte a grófnéknak, hogy „hű Jancsij”-ról meg ne feledkezzenek. Az öreg 71 éves volt.

Hayder Effendi a volt török követ, mint Bécsből írják, elutazása előtt egybekelt Aminger Viktóriával, Coburg hg. jószágigazgatójának leányával Pestről. Az egybekelés török ritus szerint ment végbe a török főköznal. Hayder előbbi feleségétől elvált. — Az Ausztriába utonnan kinevezett török követ Chalil bey a napokban volt kihallgatáson a királynál.

Haldolások. A pesti szerb egyház lelkesze, Jossifovich Szilárd szept. 30-án hosszú betegsége után 60 éves korában elhunyt. — Veszprémből Boda István megyetörvényszéki tanácsos halálát jelentik. — Máramaros-Szigeten egy jótékony nő hunyt el: Káhn Kálmáné. Ezernél több volt keresztgyermek, a kiknek, a szó teljes értelmében, második szülőjévé lett. Házánál nagy számú szegényeket táplált, saját asztalánál étkeztette őket. A „Máramaros“ írja, hogy egyszer azt a kívánságot fejezte ki, hogy ha meghal, koporsója abból az asztalból készíttessék, a melyen annyi szegény talála nála megelégülését. S ugy lett. — Kezelen, szept. 27-kén temették el Varga István 1848—49-iki tüzér kapitányt, ki mint egy lovas üteg parancsnoka szolgált a szabadságharc alatt, s ki Perczel bizonyítványa szerint egyike volt a legjelesebb és legbátrabb tüzértiszteknek. Négy árva maradt utána, kik az országos segélyre méltán igényt tarthatnak. — Terényi László máramaros-megyey ker. főorvos Rónaszéken, alig 48 éves korában meghalt. — Nagyvárdon szept. 30-án halt meg Schuerwal Ferenc kanonok 72 éves korában. Kozma Berta, Boér Károly belső-szolnoki és beszerterezvidéki tanfelügyelő neje Déesen szept. 29-én elhunyt.

A háborúból. — (A francia köztársaság-nak) támadt egy hatalmas szövetsége: a német seregben a hagymáz és éhség kezd pusztítani. A „Times“ arról értesül, hogy maga Frigyes Károly herceg is Metz előtt verhasban van; a koronaörökös is betegség miatt nem meri főhadiszállását mozditani, és így már mindenfelől fenyegetődik az az ellenség, melyet fegyverrel legyőzni nem lehet. De Franciaországnak még más körülmények miatt is kedvezőbbre látszik fordulni ügye — és itt fő figyelmet érdemel az, hogy az ország belsejében csakugyan foly a szervezkedés, habár későre kezdődött az meg, és habár a Loirénál lévő sereget 60 ezernél, a Lyonit 30 ezernél, a tours-it 25 ezernél, az orleans-it 10 ezernél többre biztosan tenni nem lehet, és habár ezek összeműködése már eddig is fenyegetve van a Strassburg alól délre induló porosz csapatok és a megindult Falkenstein serege által, mégis legalább gyűlpontul szolgálhatnak azoknak, kik Franciaországot Párison kívül védelmezni akarják — csak hogy sokan legyenek. És ha ehhez vesszük, hogy Páris és Metz még — állítólag — két hónapig tarthatja magát, és a tél közeledik, akkor még legalább becstelotes szabadság ígérkezik a köztársaságnak, egyetértés és erőfeszítés létezése esetén. — Békealkudozásokról ismét merülnek föl hírek, s a poroszok békehajlamát is mindinkább kezdik emlegetni. — Már Berlinből is jelentik, hogy Metzben a francziák két hónapra minden szükségességgel élnek. A Páris előtti német tábornok élemezése roppant nehézséggel jár. S a nyugalom még kevesebb, mint az enyiváló, mivel a francziák folyvást zaklatják s föl-föllármazzák őket. Aztán sok kárt is tesznek bennük, miután az erődökben elhelyezett a tengerész tüzérek igen kitünőleg lőnek, m. hó 23-án a Montrouge-erődöt csak egy gránát hat németnek szakítá le fejét, s ezenkívül még meg is sebesített ötöt. — Moltke 25 tallért tűzött ki egy-egy francia léghajó lelövéséért. Ennél fogva a katonák ugyancsak lesik az eget, s mint mondják, sok sikerrel. A naponként föleresztett nyolcz tíz léghajó közül alig négy szabadul meg golyóiktól. — A porosz király főhadiszállása jelenleg Versaillesban van. Fontaneblau-nál a franco-tireurök visszavertek egy porosz lovas és gyalog csapatot. St.-Cloudot, Napoleon nyári

palotáját, honnan a hadizenetet elküldte, a poroszok megszállták. — Napoleon egy manifestumot tett közöz a „Situation“ cz. bonapartista, londoni lapban; fájjalja a köztársaság kiküldését, és a válság megoldását Franciaországnak Németországgal a kártérítés, a várak lerontása és a napoleoni dynasia restauratioja alapján leendő kibékülése által véli elérhetni. Egy más nyilatkozatában azonban azt kívánja Napoleon, hogy Franciaország az ő dynastiája feloldozásával is verje vissza az invasiót. — Olivieri írják, hogy beteg fivérének Turinban van, s miniszteraegeéről könyvet ír, melynek első része a plebiscitumot, a 2-ik a háborut tárgyalja. Az utóbbiban kimutatja, hogy a háborut sem a császár, sem Franciaország idézte elő, hanem Poroszország.

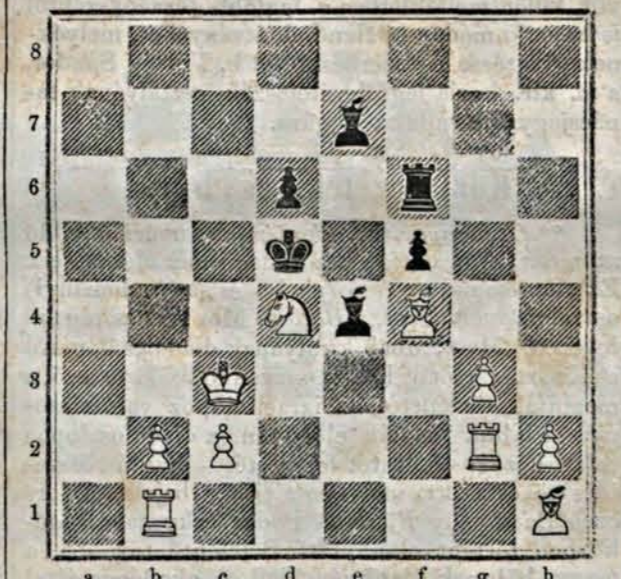
Olaszország. Róma elfoglalása s az ottani népszavazás megtörténte után az olcsó diadal mámorában uszik és rendezeli minisztereit és tábornokait. A római terület kormányzója Lamarmora, Róma parancsnoka pedig Corenza lesz; Cadornát marsallá teszik, mint egy új Hannibalt, a ki Rómát bevette. A pápa mint mondják még okt. 1-én kilőn vonatot rendelt meg Münchenbe, azonban a jezsuiták generalisának tanácsára Rómában maradt, s kezd megnyugodni sorsában; megnyugvásának kiváló jele, hogy elfogadta azon 50 ezer tallért, melyet az olasz pénzügyminiszter egyhavi civilista fejében neki megküldött. Harmincz római polgár vitte meg Viktor Emanuelnek a népszavazás eredményét. Különben kap Olaszország Rómával olyat is, a mire nincs szüksége, mert magának is elég van, t. i. a 22 milliónyi pápai államadóságot.

SAKKJÁTÉK.

567-ik sz. f. — Schumoff M.-tól (Sz.-Pétervárott.)

(Alexandra nagyhercegnőnek ajánlva.)

Sötét.

Világos.

Világos indul a sz ötödik lépésre mattot mond.

Az 562-ik számú feladvány megfejtése.

(Paeuer Károlytól Laibachban.)

Világos. Sötét.

- 1. Vh4-g4 Fd1-g4:
2. Hd4-cb f5-g4:
3. Fe2-b3 matt.

- a) 1. f5-g4:
2. Hd4-c6 tetsz. sz.
3. Hb5-c3 matt.

- b) 1. Kd5-c4
2. Hd4-f5+

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Jászvásáron: Galambos István és László. — Zámolyon: Parragh József. — Nagy-Szalontán: Kovács Albert. — A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTAR.

Table with columns for month (Hónap-és hetnap), Catholicus és protestans naptar, Görög-orosz naptar, Izraeliták naptara, and Hold. It lists dates for October and September, including religious and astronomical events.

Hold változása. Holdtölte 9-én 2 óra 59 perczkor délután.

Nemzeti színház.

Péntek, szept. 30. „A tudós nők.“ Vigjáték 5 felv. Irta Molière; ford. Arany László.

Szombat, okt. 1. Új betanulással először: „Figaro lakodalmá.“ Vig opera 4 felv. Zenéjét szerzte Mozart A.

Vasárnap, okt. 2. „Szőköt katoná.“ Eredeti népszimű 3 felv. Irta Szilgietti.

Hétfő, okt. 3. „Gauthier Margit.“ Dráma 5 felv. Ifj. Dumas S. után ford. Buloyovszkyne.

Kedd, okt. 4. „Zrínyi.“ Opera 5 felv. Szövegét s zenéjét szerzte Adalburg A.

Szerda, okt. 5. „Bocskai.“ Vigjáték 1 felv. Irta Szigeti J. Es „Szeretem és örökség.“ Vigjáték 2 felv. Irta Szigeti J.

Csütörtök, okt. 6. „Figaro lakodalmá.“ Vig opera 4 felv. Zenéjét szerz. Mozart A.

Szerkesztői mondanivaló.

Maad. R. Valóban „csudálatos betegség“ de csudálatos volna az ilyen más, mint orvosi szaklapban közölni. S arra, hogy ott felvettessék, szakember. — t. i. orvos által kellene a betegségnek leírtna. Mi ilyesmivel nem akarjuk olvasóinkat „mulattatni.“ — Torna. Hármán. Az ilyféle falszólások s panaszok nem lapha valók egyelőre, hanem az illetőnek előljárói előtt emelendő. S csak ha a visszaétek nem orvoslottak a maga helyén, kell a nyilvánosság éles fegyverét igénybe venni. — Nemes-Orosz. H. I. A költemények nemes érzésről tanuskodnak, de költői becsek ige középszerű s alakok nem a mai kor izlése szerinti. Nem közölhetjük. — Erdő-Györök. I. K. Szándékunk az illetőnek arcképét és életrajzát közölni; s azon alkalommal a csinósan írott költeményt is (mely önálló költői közleményül még sem elég alkalmas) felhasználandjuk. — Nagy-Körös. N. J. Az álomjárás ellen ajánlott szer nagyon primitívnek látszik előttünk. A beteg valószínűleg felébred, ha megkötve vergődik; de meggyógyul-e idegrendszerében feszkelő baja; más kérdés. Alig hinnók.

Előfizetési fölhívás

A VASÁRNAPI UJSÁG

és Politikai Ujdonságok 1870-dik október—decemberi folyamára.

Előfizetési föltételek:

Postán küldve vagy Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Évnyegyedre (okt.—decz.) 2 ft. 50 kr.

Csupán Vasárnapi Ujság:

Évnyegyedre (okt.—decz.) 1 ft. 50 kr.

Csupán Politikai Ujdonságok:

Évnyegyedre (okt.—decz.) 1 ft. 25 kr.

Ugy a „Vasárnapi Ujság“, mint a „Politikai Ujdonságok“ minden előfizetőjének külön mellékletül meg fogjuk küldeni Munkácsy Mihály kitünő festőneknek külföldön is oly nagy feltűnést okozott képét: a „Siralombház“—at az eredeti után készült sikerült metszetben.

A Vasárnapi Ujságból még néhány teljeszámú példány július 1-től kezdve is kapható. — A pénztek bérmentes küldése kéretik. — Tíz előfizetett példány után gyűjtőinknek egy tisztelet-példánnyal kedveskedünk.

A Vasárnapi Ujság és P. Ujdonságok kiadó-hivatala Pest, egyetem-utca 4. sz. a.

Mai számunkkal küldetük szét a „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ 1870. évi képmelléklete: „Siralombház“ című kép Munkácsy Mihálytól.

Lapunk mai számához van mellékelve: Kollarits József és fiai vászonruha raktárának legújabb árjegyzéke 1870-re.

TARTALOM.

Munkácsy Mihály (arckép). — Gyászoló poharak. — Páris és környéke II. — Requiráló porosz uhánusok (képpel). — Bazililles falu égése, Sedan mellett (képpel). — Utazás a hold körül. (Folyt.) — Magyar Páris. — Bitsch vára (képpel). — Egyveleg. — Tarház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Háboru-hírek. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

KISZELA KÁROLY, fegyvergyáros Pesten, országut, a „Zrínyi“ kavéház átellenében.

KISZELA KÁROLY, fegyvergyáros Pesten, országut, a „Zrínyi“ kavéház átellenében.

Lancaster-, Lefauchaux-vadászfegyvereket, revolvereket és uti-pisztolyokat a legnagyobb választékban ajánl

KISZELA KÁROLY, fegyvergyáros

Pesten, országut, a „Zrínyi“ kavéház átellenében.

- I. Percussiósfegyverek. 1 egyszerű fegyver vascsővel 7 ftól 9 fíg. 1 sodronycsővel 12 » 14 » 1 duplafegyver vascsővel 13 » 16 » 1 sodronycsővel 20 » 24 » 1 damasztcsővel 25 » 25 »
II. Lefauchaux-fegyverek finom sodrony- és damasztcsővel. 1 duplafegyver finom sodronycsővel s jó lakattal 40 ftól 45 fíg. 1 finom sodronycsővel vésett kettőslakattal 50 » » 1 finom damasztcsővel vésett kettőslakattal 60 » 70 » 1 egész finom damasztcsővel kettőslakattal csinos kiállítással 75 » 85 »
III. Egyszerű s dupla Lefauchaux-, salons hátultöltő-fegyverek. 1 Flobert vagy salonsfegyver 6 és 9 m/m 18 ftól 25 fíg. 1 egyszerű hátultöltő-fegyver, kis csőből 12 m/m hölgyek vagy gyermekek számára 30 » » 1 dupla Lefauchaux-fegyver (ca. 24) hölgyek vagy gyermekek számára sodronycsővel s vésett 48 » 50 » 1 dupla Lefauchaux-fegyver egészen finom damasztcsővel s díszes vésettél 85 » 95 »
IV. Saját gyártmányu Lefauchaux-fegyverek, a legfinomabb sodrony- s damasztcsővel Lefauchaux, Armand és Roux rendszerre. 1 duplafegyver legfinomabb sodronycsővel, egész finom munka, vése s arannyal kirakva 75 ftól 80 fíg. 1 duplafegyver finom damasztcsővel, egész finom munka, vése s arannyal kirakva 90 » 100 » 1 duplafegyver, damasztcsővel, legfinomabb munka, csinosan arannyal kirakva, díszes kiállítással 100 » 140 » 1 duplafegyver, a legnagyobb szorgalommal kiállítva s gazdagon arannyal kirakva 150 » 200 »
V. Lancaster duplafegyverek (központi gyuladással) legfinomabb damasztcsővel. 1 Lancaster duplafegyver, damasztcsővel, finom munka, vése aranyfelírással 130 ftól 140 fíg.

Vidéki megbízások az összeg bérmentes beküldése vagy utánvét mellett azonnal pontosan teljesítetnek. Csomagolás legutányosabban számíttatik.

863 (9—20)

SIRALOMHÁZ.

Melléklet a „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ 1870. évi folyamához.

(Munkácsy Mihály festménye után.)

Pest, október 16-án 1870.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságoktól: Egy négyszer használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri igitásnál 10 krajczárba; háromszor vagy öbbször igitásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket előford Bécében: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstejn ea Vogler, Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igitás után 30 ujkraczár.

Blumenthal tábornok.

A jelen háborúnak van egy pár oly különös vonása, melyekkel a hadviselés történetében alig, vagy épen nem találkozunk, és a melyek ennél fogva bizonynyal föltűntek már a fölületesebb figyelő előtt is.

A hadviselés ugyanis az emberi cselekvések azon legabszolút neme, mely a legegységesebb és legföltételebb vezetést igényli, a mi legezelszerűben csak ugy érhető el, ha egy fő, egy akarat intézi az egész működést. Ez okból veszélyes az rendesen a szabadságra, mert a legkorlátlanabb hatalmat özpontosítja oly egyén kezében, ki legtöbb szellemi és erkölcsi erővel bírván, e korlátlan hatalmat mintegy önmagára nézve jogosultnak tartja, és nem igen adja ki kezéből a háboru után sem, mikor pedig arra már nincs többé szükség.

A királyok és a szabad köztársaságok ennél fogva nem igen szokták a hatalmat egészen a hadvezér kezébe adni, még a hadviselésre nézve sem, hanem megosztják azt olyképen, hogy a hadászati (strategiai) mozgalmakat intézik a maguk központjából, s a fővezérre csupán a harcászati (taktikai) kivitelt bizzák.

De az ilyen kettős fővezérlét nem igen szokott előnyére válni sem a királyok, sem a köztársaságoknak. Az ilyen korlátolt hatalmu fővezéreket rendesen megverik, részint azért, mert sokszor valóban jobb, czélszerűbb szándékaiban gátolják, részint mert az ilyen fővezér nem is fél olyannyira a vereségtől, sem a dicsőséget azon mérvben nem áhitja mint a teljesen független hadur, mert ha megverik, a hibát rendesen a központi hatalom nyakába veti, és viszont, ha győz, annak gyümölcseit nem tisztán ő maga szedi föl. A hadvezéri dicsőség pedig oly nagy, hogy abban a jogosult illető senkivel osztakozni nem akar. Ezért még a köztársasági szabadságokra oly féltékeny rómaiak is rendesen diktatort neveztek ki

háboru idején, a mit ők mertek és addig merhettek is tenni, míg az egész nép olyannyira elszánt szilárd öre volt a köztársaságnak, hogy háboru után a győzelmes fővezérrel le birták tétetni a korlátlan hatalmat.

A dolog természetének ezen rendes követelményével szemben a jelen porosz háboruban azon jelenség ötlük föl, hogy a hatalom és szellem — két vagy több főben megosztva működik, mint valamely összenőtt hármás vagy négyes csodaszülött, és mindamellet — legalább idáig — a működést

iratokat, leveleket küld, a másik koronás — szintén pictus masculussá vált — fogságba esett ellenséges fővezért fogadja stb. — de egész világ tudja, hogy ő csak „névleges“ szerkesztője ennek a történetnek, s annak szellemi feje, intőzője, egy más, vagy több más tábornok, kik közül a hir majd ezt, majd amazt, majd egész csoportot emleget.

E szép öszhang, ezen lemondás az oly nagy siker dicsőségéről mindenestre bámulatos volna, ha ez a dicsőség főleg és voltaképp oly tényezőn nem alapulna, mely a sikert egészen természetesnek, és így a bámulásra kevésbé méltónak tünteti föl. A mint ugyanis ezt már más alkalommal is jeleztük, a porosz diadalok inkább mint valaha, nem annyira a vezetők genialitásának, hősiességének, mint seregeik aránytalan számbeli sokaságának köszönhetőek. Innen ama másik szintén szokatlan jelenség, hogy a győzők a kerek világon sehol rokonszenvvel, tapsokkal, csodálattal nem találkoznak. A visszatetszés némasága s a legyőzöttek iránt érzett részvét nyilatkozik mindenfelé a hallatlan porosz győzelmek hallatára. Annál inkább, mert e tamerlani sokaság valóban középkori vandál zsarolással pusztítja amaz országot, mely a műveltségben mestere és mintája volt világ-részünknek.

Ily színben látva a dolgot, a világ azon érzéssel követi a jelen eseményeket, melyekkel egykor Xerxes hadjáratát követhette a szabad, de sokkal kisebb sereg fölött rendelkező Görögország ellen. Miként fog végződni a rombolás megkezdett műve, azt még ma nem tudhatjuk, de a kezdet

BLUMENTHAL TÁBORNOK

siker koronázza. Forma szerint ugyan megvan a fővezér, egy vén gyermeknek látszó király személyében, a ki rendesen sir a csatatéren, a sebesülteket vigasztalja, feleségének érzékeny és fohászokkal teljes táv-

sikerei tagadhatlanul páratlan nagy mérvűek, s ha tekintetbe vesszük, hogy elvégre Xerxes és több más hódító a sokkal nagyobb sokasággal sem tudott győzni, a siker dicsőségét nem tagadhatjuk meg a poroszok-